

Türk - Yunan birinci derece nirengi şebekesinin birleştirilmesi

Yazan : Önyüzbaşı
Kemal Yeşin

Beynelmilel birinci derece nirengi irtibatını temin maksadile Balkan memleketlerinin bir kaç sene evvel başladıkları müşterek mesaide, Yunanlılar kendi nirengi şebekelerini İtalya, Yugoslavya ile bağladıkları gibi iki sene evvel de Bulgarlarla irtibat yaptıklarından, memleket nirengilerini Avrupa nirengisi ile birleştirmeye muvaffak olmuşlardır.

Balkan nirengi irtibatının tamamlanması . . Türk birinci derece nirengisinin, komşu devletler nirengileriyle bağlanmasından sonra mümkün olabileceğini, göz önünde tutan Genel Direktörlüğümüz, 1934 yılındanberi Trakyada kendi gayesine göre ve mevzubahs rabıt maksadına da vefa edecek şekilde bir birinci derece nirengi şebekesi vücuda getirmeye çalışmış ve muvaffak olmuştur.

1934 Yılında memur edildiğim bu ödevin, aynı sene içinde istikşaf ve inşaatı bitirilmiş, 1935 - 1936 mesai devresinde de Garp hudutlarımıza kadar, rasatlarını tamamladığım bu şebeke komşu, memleketlerle rapta hazır bir hale getirilmiştir.

1936 yılında Türk - Bulgar nirengilerinin irtibatı için, iki memleket arasında yapılan muhaberat neticesi, hudut civarındaki Bulgar nirengileriyle bir istikşaf raprı yapılmış ve rasat işi münasip bir zamana bırakılmıştı.

1938 yılında Türk - Yunan birinci derece nirengi irtibatının yapılması hususunda, iki memleketin alâkadar yüksek makamları arasında muhabere edilmiş ve bu gayenin husulü için tarafeyn harta dairelerince tanzim edilen fenni protokol hükümlerine göre, bu rabıt işi biri Trakya diğeri garbî Anadolu ve adalar raprı olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Aynı zamanda İskandinavdaki şimal burnundan itibaren Afrikanın en cenup parçasını teşkil eden Ümit burnuna kadar büyük bir nısfınnehar kavsi mesahasına müteallik, Beynel-milel nirengi birliğini temin gayesile yapılacak, Türk - Yunan birinci derece nirengi irtibatının 1938 yılı hissesine düşen bu mühim vazifeyi bana tevdi eden ve hakkımda yüksek itimat ve kıymetli teveccüh gösteren, Sayın Genel Direktörüm Generala ve şube şefime, şükranlarımı burada da arz etmeği bir ödev sayarım.

1938 yılı 20 mavîsında Yunan harita dairesinden bu işe memur Jeodezi postasile Pityonda görüşmelere başlanmış, istikşaf ve rasat devresi olarak iki kısma ayrılan mesâi müddetinin, haziran ve temmuz aylarında istikşaf işi yapılmıştır.

Yalnız Türk şebekesinin hem Yunan noktalarını görmesi, hem de şarktaki kendi noktalarile irtibatını kaybetmemesi elzem bulunduğundan, etrafı çepe çevre Türk ve Yunan birinci derece noktalarile ihata edilmiş olan (Uzunköprü - Keşan - Tekirdağ - Babaeski) Vilâyet ve kazaları, muhit dahilindeki pek dar bir sahada yapılan bu istikşaf işi, arazinin birbirine

mürtesem düşen kapalı bir teşekkülden ibaret olması dolayısıyla, istikşaf gündüzleri pırıldakla ve geceleri de ışıldakla yapılmak suretile ve müşkülâtla tamamlanmıştır.

İntihap edilen üç yeni istasyondan müteakabil görüşü çoğaltmak için, Uzunköprü'nün on kilometre şarkındaki Ömerbey Nahiyesi cenubunda bulunan Kalebayır mevkiine, rasat şuâını inkisardan korumak gayesile, sekiz metre irtifaında yüksek beton bir rasat kulesi yapılması zarureti hasıl olmuştur.

Bu birliğin husulü için hiç bir fedakârlıktan çekinmeyen Direktörlüğümüz, dört yüz altmış lira sarfile, hatıra olarak iliştirdiğim resimlerde görülen yüksek işareti yaptırmış ve Türkiyede ilk yüksek beton birinci derece rasat pilyesi yüzbaşı S. Esen'in fenni nezareti altında bu mevkie inşa edilmiştir.

Bundan başka beş Türk ve beş Yunan noktasında, postaların müştereken çalışması gayesile, mevcut 1.10 metre irtifaındaki. santral pilyeler yanına, betondan birer muavin pilye daha yapılmış ve rasat işi her iki memleketin rasat postaları tarafından her istasyonda aynı zamanda başlamış, aynı hava şeraiti altında aynı zamanda bitirilmiştir.

21 temmuzda Yunan arazisindeki noktalardan rasada başlanarak, Dedeagaç tumbasında, Yunan noktalarının müşterek rasadı bitirilmiş ve 12 eylülde Enez civarından Türk noktalarının rasadına başlanup, en son Edirne garbındaki Sincebayır İstasyonunda tamamlanmış ve dört ay on gün gibi az bir müddet zarfında on nokta rasadı ikmal edilerek bu vecihle 1938 yılına ait Türk Yunan rabıt işi bitirilmiştir.

Fennin en son tekâmül şekline göre, hem rasat usullerinde ve hem de yüksek kudretteki semt âletile çalışan Türk

postasının, her husustaki ihtiyacı noksansız olduğundan emniyet ve huzurla mesaisine devam etmiş, Türk noktalarında Türk ziya takımları ve Yunan noktalarında Yunan ziya takımları, rasat merkezlerine müteakiben ziya vermek suretile, rasatlar gündüz Helyotropa, geceleri de ziya fenerlerine yapılmıştır.

Yunanlıların şimdiye kadar gece rasadı yapmamış olmaları dolayısıyla, Yunan noktalarına tarafımızdan verilen ziya fenerlerinin kullanılması Yunan helyotrop ekibine öğretilmiş ve aramızda tesbit edilen işaretlerle Yunan noktalarındaki ziya takımlarına icabeden rakorlar verilmiş ve Türk noktalarındaki ziya takımlarına da lâzım gelen emirler mors harfleriyle yazılmıştır.

Aramızda yapılan muntazam programla rasat işleri tam bir ahenkle devam ettiğinden sıkıntı çekilmemiştir.

Rasat sonunda istasyonlarda yapılan ölçülerin, dara, tesviye gibi icabeden tashih hesapları ve istasyon muvazeneleri yapıldıktan sonra, postalar yaptıkları rasatları imza ile birbirlerine vermişlerdir.

Yunan postası, küçük mikyastaki Hildebrand Teodolitiyle rasatları yapmış ve dara, tesviye gibi tashihleri kale almadıklarından ve ölçüleri de müstakil zaviye mesahası usuliyle yaptıklarından, rasatlarında doğrudan doğruya devri ufuk hatasını izale suretile tashih yapılmıştır.

Yapılan on nokta rasadında, iki postanın mesahalarında zahir eden diferans, normal hadler dahilinde kalmış yalnız üç zaviye en çok üç buçuk grad saniyesi birbirinden ayrılmış ve diğer zaviyelerdeki farklar daima bu haddin altında bulunmuştur.

Yunan arazisindeki işlerimizin hitamında, Dedeoğaç mevki komutanı (General Yalistas) ziyaretimi kabul etmiş, dost

Türk subayından müşterek mesai hakkında malûmat istemek suretile iltifat etmiştir.

Aynı noktada Yunan harita dairesinin grup şeflerinden Yarbay Fotis ve mevki komutanlığından Binbaşı Manolidis Türk harita postasının çadırlarına gelerek ziyareti iade etmişler, Türk rasat usullerile çalışma tarzımız ve kullandığımız âletle rasat fenerlerimiz hakkında malûmat almışlardır.

İki sene evvel kendi memleket birinci derece nirengisini Bulgarlarla rapteden, aynı zamanda eski bir j. odet olan Yarbay Fotisin bu kadirşinaslığına karşı lâzım gelen saygı ve dostluk noksansızca yapılmış ve dost memleketin bu değerli komutanı iş defterime (Türk ve Yunan birinci sınıf müsellesat rabıtasında, Dedeâğaç Tumba istasyanunda dostumuz Türkiyenin nazik harita heyeti zabitanı bize müsaade etti görüştük. Yunanistan müsellesat merkezi olan bu noktadaki ziyaretim bana Türk taksimi arazi heyetinden işler hakkında aldığım malûmat ve kullandıkları âlet ve sistemle, nizam ve intizama ait hizmetlerine fevkalâde hayret etmeğe fırsat vermiştir.

Dost Türkiye az zaman içinde her şeyde olduğu gibi, bu fen üzerindeki yükselişi de yakın bir âtide ilmi heyet memurininin, tekemmül tertibatı için muhterem ve müşerref - numune - olacaktır.

Hayranlıkla gördüğüm bu hal ise benim için Yunan zabiti olarak büyük ferahlık ve meserrettir. 5 eylül 1938) diye yazarak bir hatıra bırakmıştır.

Komşu memleketin müşterek çalışan harita subayları, beraber bulundukları altı ayı dostca geçirmişler ve her hususta birbirlerine yardım ederek bu şerefli işi inkıtaa uğratmadan

başarup, yüksek şefle-i önüne arzetmek bahtiyarlığını kazanmışlar ve bu suretle 1938 yılındaki aldıkları ödevi tamamlamışlardır.

Önümüzdeki çalışma devresi içinde, Türk - Bulgar nirengilerle yapılacak rabit işinden sonra, Türk birinci derece nirengiside tamamen Avrupa nirengilerile bağlanmış olacağından, fazla emek sarfı ve çok titizlikle meydana getirilen ve memleketimizde ilk defa yapılan bu ilmi rabit işinin, hesapları sonunda muvaffakiyetli hasılalar elde edileceğinden şüphemiz yoktur.